

(239) 78

מראיין: אריה כהן

מרואיינים: גב' שוש נעמיה, בביתה ברמת גן

תאריך: 14.12.1998

הנושא: העפלה, עלייה, קליטה של יהודי سوريا ولبنון בארץ

ש. היתי מבקש ממק' בראשית הריאיון מה שקרו רקע אישי שלו. מתי התחלה את הפעולות שלו בכל הנושאים קשורים לעניינו ולאחר מכן נ עבור לפעולות ממש קשורה ליהודי سوريا ولبنון. מתי נולדת ואיפה נולדת?

נולדתי בband ב-1932. עליית ארצה בזורה בלתי לגילות דרך פרס.

ש. עם הגברת של אחר מכאן הייתה פעילה במסגרת העדה הרבה שנים?

ת. אני הצלטתי לתנועת החלוץ בעיר שהייתי בכיתה ו. אז היה שם שליח מארץ-ישראל, יוחמיאל אסא. בתקופה של היה השלית. הלבתי לתנועה כי אם אמא מאד רצתה, אם אשה משכילה בוגרת אליאנס, היה לה מאוד חשוב שהילדים ידעו כמה יותר שפות. היא לא תיארה לעצמה שהמחתרת הזאת לא עוסקת רק בשפות. למדנו נشك. לא רק עברית. היה אז מצב מתה בband. אני בתור נערה צעירה בחיי לא יצאתי בלי אמא ואבא. היתי מוכרחה לצאת מהבית ולהיות בגטו, כי חשו שייהיו פרעות, כמו שהיו בשנת 1945. אני הייתה מוגויסת, חברה בשורה, ואם ראתה שזאת לא בדיק המטריה שאליה היא שלחה את שתי הבנות, אותו ואת אחותי. הבנים היו יותר קטנים. אחותי הייתה גדולה ממני וככה הצלפנו לתנועה ולאחר כך, כשהשליטונות התחילה לעלות על התנועה הציונית, אחת התלמידות שלי, כי הייתה מודריכת בתנועה, ב-1947, התחילה למסור שמות והראשונה הייתה מסירה את השם שלת הייתה אני. בזמנו קראו לי דליה בשם התנועתי שלי. הנהגת התנועה החליטה מהר לסלק את כל המדריכות וככה נסענו והגענו לנמל בזורה. אני את אבא אז לא פגשתי להגיד לו שלום אפלו. זה היה ביולי 1947. הגיעו לבזורה ושם העבירו אותנו, 12 מדריכות תנועה, מחופשות ערבית, עם עבריות, ובסיירת מוטור היה מבריח ערבי, שהיה משחו לא יתואר. לא היו רק 12 בנות, היו עוד אנשים. במפרץ הפרסי יש תחנת גבול זמנית, ושם עצרו את סיור המוטור וזה היה באמת קטוע מדהים. אז שמענו אותו אומר

שוש עמיה

בערבית: אלה המשפחה שלי, הנשים. היינו כולנו נשים. אני לא ראיתי את השאר, כי היינו מוחופשות ולא ראו את הפנים. וככה הגיענו לפרס. אז ריכזו אותנו במחנה, את כל העולים. הקטע הזה דוקא נכתב עליו הרבה. כשהגעתי לפרס כבר נפגשתי עם מרדי בן פורת. ... היו צריכים לשגר אותו לעירק. נפגשתי גם עם אחד שתלו אותו, בסקי, הוא נשלח במסגרת קליטה ועלייה. אני זכרת את התהומות שלי. אני הגעת ואמרתי לו: מה אתה הולך לעשות? אנחנו ברחנו מגיהנום, אתה יודע איך מוחפשים את חברי התנועה? למה אתה חוזר בחזרה?

ש. זאת אומרת שהיכרת אותו.

ת. היכרתי אותו מהתנועה. זאת הייתה כה מילה להגיד, לא ידעת לאיזו מטרה הוא נושא. אחר כך עלייתי ארצה. כשליתני ארצת הגעתني יחד עם כמה מדרכות. עליינו בטיסה. אותו במחנה בית ליד. הגיענו בלילה. אני הגעת כילידת 1932, למרות שבתעודת זהות אני ילידת 1931. ידעת שבסגיל 18 מגיסים לצה"ל, והמטרה שלי מיד, אני ללא חורים, אמנס הייתה לי סבתא ברמת-גן ודודים, אבל אמרתי שאני הולכת ישר לצה"ל. אני לא רוצה לעשות שום דבר אחר. שאלו אותי ילידת איזו שנה אני, ולא אמרתי איזו שנה, אלא אמרתי שאני בת 18. עברית ידעת לדבר. ואז כתבו שאני ילידת 1931. הגעת ארצה ובבוקר מוקדם הגיע חיל בגייפ וחיפש אותי. מה מסתבר? אותו שליט, מוטקה בן-צור, היו לו רשימות של מי הגיעו ואולי הוא הכיר מהשבועה, אז השיבו אותנו להגנה. הוא בא לקרוא לי. כל מי שהגיע ואולי הוא הכיר מהשבועה, שאז השיבו אותנו להגנה. האמת שהגעה ארצת היה במודיעין 5 ביפו. ישביי يوم שלם ומספרתי מה שידעתי. האמת שבמושאים הצבאים ממש לא התמצאת. הייתה תלמידת תיכון. ואז הוא שאל אותי: מה אתה רוצה לעשות? בכל אופן חינכתי לקיבוץ בתורה מדrica, ואמרתי לו: אתה יודע מה מוטקה, אני חושבת שאתה לא מתאימה לקיבוץ, אבל תנן לי להחליט. יש לנו ... בקיבוץ, משחו בסביבות פתח תקווה. בכל אופן איך שהגעתי, אני פוגשת את המדריכים שהיו יחד אתי. הם היו בעירק והגיעו לפני, והם אמרו לי: דליה, בואי. יש שם פרה שקראנו לה על שמק. אני שמעתי דבר כזה ואמרתי שאני לא הולכת לקיבוץ. ואז כשחזרתי ולמחרת היום שאל אותי מוטקה, אמרתי שאני לא רוצה ללכת לקיבוץ.

- ש. אז מה עם ההתגיותו?
- ת. הייתי 3 ימים בארץ והייתי כבר במדים ביפו. חשבתי שהנה אני מגויסת, אבל אמרו לי: לא, את עליה חדשה ומגיע לך שנה ללא גiros. ואז שנה הייתה התייחסות מודיעין ואחרי שנה התגייםתי כבר. שירתה באומה ייחודה בתור אזרחית ושה אחורי זהה התגייםתי והייתי ביחסה ואחר כך עבדתי יותר מאוחר בתור אזרחית. כל ה-24 שנים הייתה ביחסה. יש לנו כיום עמותה של מודיעין שנקרה ש'ימן' ואנחנו די פעילים.
- ש. בשלב מסוים את עברה למודיעין.
- ת. בסך הכל אפשר להגיד שמאז הגעתי הארץ עד לפני 8 שנים, בספטמבר 1990, פרשתי וכל השנים האלה הייתה במערכת הביטחון.
- ש. במוסד.
- ת. זה הקטע האישי שלי. הנושא הזה של עלייה, קליטת עלייה, התהוויה של העולה, איך הוא מרגיש כשהוא מגע למקום זר, מאוד קרובה ללב, אני חשה אותה. לכן אני חושבת שיחדות سوريا, בהערכת עובד שלי, שאני מזדהה יותר מדי עם התפקיד. לעיתים אתה רואה את זה כמחמאה, ואני לא יודעת אם התייחסו לזה בכלל מחמאה. אני חשתי, הרגשת את האנשים האלה. אם היתה מגיעה צעירה, מיד הייתה נעלמת את הנעלימים שלה. אתה הרגשת את זה. אני ראתה אותן בהרבה יותר אמיצות ממני. זאת אומרת, אם אני חוזרת לתהוויה שלי שאני הגעתי ללא הורים, הן הרבה יותר עצמאיות. אמרתי להן: אם אני התמודדתי עם הבעיה, לא יהיה בכך קשה.
- בכל העיסוקים שעסكت בהם במערכת הביטחון, אני חושבת שנחנתי מהקטע הזה מאד.
- ש. אני מבין שבשלב מסוים התחלה ממש לעסוק בעניין הזה של יהודי سوريا.
- ת. כן.
- ש. אם אני מבין נכון זה היה משוח בנסיבות 1984-1986.
- ת. אני אגיד לך בדיק. בשנת 1982 עד ספטמבר 1990, במשך 8 שנים, עד שפרשתי. ליוויתי אותם, ראייתי איפה הם גרים. אני הוספתי לדבר הזה גוון אחר מבחינת העיסוק.
- ש. יותר של עובדת סוציאלית.

שוש עמיה

- ת. יצרתי קשר אישי אתם. זה היה אפיו מchoץ למסגרת העבודה. היתי כתובות עבורים לביעות, לעניינים שמצויקים להם. אני חושבת שנושא העליה נפלא.
- ש. מבחינת התלאות שעברו בדרך, הממצאים, הסיכוןים האישיים. אני רוצה קצת שנלך בשלבים. בשלב הראשון, מ-1982, כשהיית האחראית על המחלקה שטפלת בהעפה, בעליה מארצות ערב או ארצות אויב או איזה זהה נקרה.
- ת. זה נקרא ארצת המזוקה.
- ש. מה היה קצב העליה באותה השנה, 1982, פחות או יותר?
- ת. למעשה כשאני הגעתו לנושא זהה, היתה הפסקה גדולה של 3 שנים וחצי. לא הגיעו ממש, כי היו בעיות. בסך הכל היהודים בסוריה לרובם אירגנו להם את דרך העליה. זאת אומרת, הם שהתקשרו עם המברית. התפקיד של מדינת ישראל היה לקלוט אותם, לקבל אותם בגבול, לקלוט אותם ולשגר אותם ארצה.
- ש. כשאת אומרת גבול את מתכוונת באותה תקופה?
- ת. כן.
- ש. לאחר מכן הגיעו גם כן, כי לאחר מכן הייתה פעילות גם ממש. אני מבין שבאותן השנים בעיקר מגבול טורקיה.
- ת. כן, בעיקר טורקיה. מה שגורם להפסקה זו היא בדרכו, שעצרו הרבה אנשים משפחות נצרים, וזה הכניס פחד היהודי سورיה והיה ניטוק. אני חושבת שהמעורבות אז הייתה מאוד מאוד איטית.
- ש. המעורבות של המדינה, לנו.
- ת. כן, של המוסדות. המעורבות הייתה מאוד איטית.
- ש. מאוחר שנטפסו כמה משפחות ונשפכו עמו כל מה שכרכז בזה.
- ת. כן, וישבו בכלל. נעשה מאמץ גם לשחרר אותם כמוון. ...
- ש. והם השתחררו.
- ת. כן.
- ש. באותו הזמן בניסיון לשחרר אותם משפחות אסוריות, הועברו כספים לראשי הקהילה כדי לשחרר את המשפחות?

- ת. ישרות מהמוסדות בישראל לא היה שום דבר. דרך צרפת וכל מיני דרכים, כמו שהיו עושים תמיד, דרך דיפלומטים, שגרירויות.
- ש. הייתה הפסקה בעלייה מאותה סיבה רצינית ומן-1982 מתחילה שלב חדש.
- ת. כן, מ-1982 מתחילה שלב חדש.
- ש. למה 1982 דווקא? בגלל מלחמת שלום הגליל? כי לפחות היה חשוב שזה יצלי?
- ת. אני חשבתי שבדרך כלל כשתחליפים כוחות יש לך תפיסה אחרת. תפיסות שונות גם מזוהות לפעמים, טובות או לא טובות, אבל במקרה הזה זאת תפיסת עולם שונה לגמרי. יכול להיות שגם בגלל זה שאני אישית יצאתי בצהורה עצמאית, כי אני מתייחסת לזה שאדם שרצו לצאת צריך לקחת על עצמו סיכון. זאת דעתך. אני הרבה פעמים שמעתי מהעלים "תראי מה קיבלו העולים הרוסיים? נשתקלי!" ואז אמרתי להם: אבל תראו מה הם עושים. ישבו בכלל, דיברו, לא פחדו, הפגינו. הם היו מקבלים שוק. הם קראו לי סוזי, ואמרו לי: גבי סוזי, את יודעת מה זה לעשות הפגנה בסוריה? על המקום יתלו אותו. אולי היום אני מסתכלת על זה קצת אחרת.
- ש. את מרגישה שאולי קצת הגזמת בתגובה שלך.
- ת. אני לא חשבתי כך עד היום. לדעתי אדם שרצה להגיע למשהו צריך להשלים עם קרבן. זה לא עניין של לשכנע אותם או לא לשכנע אותם. אני דיברתי אתכם על سورיה, והוא הרבה מהם שאפילו תשבו שאני היתי שם. אני ידעת מה קורה בדיזוק. אני ידעת איך הם חיים.
- ש. ידעת את השמות והמשפחות.
- ת. הכל ידעת. לא פעם הם שאלו אותי: היותם שם? אז יכולתי לעשות לעצמי. אמרתי להם: חברות, אל תעשו את ההשוואה. אני מכירה בזו שבאמת מבחינת קליטה הם הופלו הסורים.
- פעם אחת הייתה בבניין הסוכנות בנושא כספים. מישחו דאג לבוא להגיד, מישחו שאני לא מכירה, היה דיון בנושא כספים כמה עלה לעולמים, והיה לי ויכוח עם הנושא הזה, וניגש אחד אליו ו אמר לי: גברת, את לא מכירה אותנו, אבל תדע לך, כל יהודי שmagnum מromeonia עולה למדינה 3,000 דולר. ואני התוווכחתי על החזר של 1,000 דולר להחזיר.

שורש עמיית

ש. הוא הסביר למה עולה למדיינה 3,000 דולר לעומת מרומניה? במה זה כרוך? אני מבין שתשלום שוחד לשיטוונות.

ת. איך הייתה הعليיה מרומניה אין לי מושג.

ש. הוא הרי העלה מספר של סכום מסוים.

ת. הוא נראה ידע מהכתבאים כמה עולה לפחות יהודים מסוריה. אני בנושא הכספיים לא רציתי להתערב. היה ויכול כמה לתת לעולים מסוריה עבר קליטתם בארץ. הוא ידע על הסכומים מהכתבאים וזה חרה לו שיש יכולות על זה, והוא בא אליו כדי להבהיר ליידיעתי שעולה מרומניה עולה למדיינה 3,000 דולר. זה לא חשוב מהם משלמים את זה, אם לשיטוונות ברומניה או נתנו להם את זה כסל קליטה. זה בכלל לא מעניין. זאת הייתה ידיעה שדי שמחתי לדעת אותה.

ש. אני מנסה להיות כאן מה שקרו אובייקטיבי. בואי נניח שכדי לשחרר עולה מרומניה צריך לשלם לשיטוונות 2,000 דולר ועוד 1,000 עבור סל קליטה. בעצם זה לא נשמע הגיוני והוגן שאם העלות הזאת היא גם לגבי עולה מסוריה, 1,000 דולר, שהוא לא יהיה...

ת. יכול להיות שיש לי דעה משלי, אבל לא הייתי רוצה שתזכיר את זה לנו של הפליה. לא הייתי רוצה בזה. אישית אומרים שאדם עד שלא דורכים לו על היבלת הוא לא חשוב שיש לו יבלט. אני אישית, מהיום שהגעתי הארץ ועד היום לא הריגשתי הפליה. אני לא סובלת את הדגל הזה של ההפליה. אני חושבת שתלויה מה אדם עשה עם עצמו. לא הייתי רוצה שבڪטע הזה אתה תתייחס כאילו מישחו מופלה. אפילו יכול להיות שיש הפליה, אפילו אם יש ילד שהוא מפנקת אותו יותר ויש ילד שפותחות. זה זוקק יותר, זה זוקק פחות.

ש. בכל זאת אמרת לי שימושו בא אליך ...

ת. שאני לא מכירה אותו.

ש. ואומר לך: תדע לך שיש הפליה.

שורש עמיהת

ת. הוא אמר לי: תדעי לך שלכל עליה מ戎ומניה המדינה מקציבה 3,000 דולר. אני נורא שמחתי לדעת את האינפורמציה הזאת, ואפילו השתמשתי בה. מה זאת אומרת השתמשתי בה?

ש. את אומרת שההוצאות לעולה מסוריה היתה 1,000 דולר.

ת. אני לא מוכנה להתחייב לזה, אני לא זכרת ממש. אני רק מספרת את הסיפור כדי שתבין שהוא מישחו בסוכנות שהרגיש שהעלים מסוריה מופלים. אחרת למה הוא בא להגיד לי את זה? זה קטע שאני לא מתעסקת בו בכלל.

ש. מתי התקיים פחות או יותר הדין הזה בסוכנות או שכמה ארגונים קיימו את הדין הזה?

ת. בדרך כלל זה היה ככה: היה נציג של יוצאי סוריה, נדמה לי שיוסף קלש השותף בדין הזה.

ש. איפה הוא התקיים?

ת. בסוכנות בירושלים.

ש. מי היה יויר הפגישה?

ת. אני לא זכרת את שמו.

ש. נחזר לאותה תקופה שבה התחלה את הפעולות שלך והסתבר לך **шибודי** סוריה מקבלים אולי לא כל מה שהם זוקקים לו מהמדינה. מה היו ההוצאות, מה היה העיקרון? ת. הקטוע של מה נתנו להם כאן בארץ כדי להיקלט זה נושא שיותר מחלוקת הכספיים התעסקה בזה בסוכנות. יהודוי שיצא מסוריה זה עלה לו כסף. מאחר שהם היו צרייכים לשלם למבריח כדי לצאת, הכוונה הייתה להחזיר להם את הכספי הזה שהם שילמו.

ש. והם השאירו שם רכוש, בית, עסק. לא התחשבו בזה?

ת. אף פעם לא התחשבו בזה.

ש. מודיע? מה היה היחסון?

ת. לא הייתה מדיניות כזאת. כל יהודוי שיצא מארצאות מצוקה, סגרו את הדלת ויצאו. השאיירו בית עם רהיטים והכל ויצאו. איך ההורים שלי יצאו? השאיירו דירה מקסימה עם כל הריהוט, נעלו את הדלת ואמרו שהם יוצאים לבנון לנופש וככה יכולו לבנות ולהגיע

שוש נעמית

לטורקיה. זה היה בשנת 1961. הייתה קצת הקלה ליהזות עירק. אף פעם לא הייתה מדיניות כזאת להחזיר להם את הרכוש שהם השאירו בbijtem. אני לא יודעת אם זה היה לגבי יהודים מארצאות אחרות, שמי箇ו התחשב מה הם השאירו. אין לי מושג, ואני גם לא מאמין שהזה היה. אבל כאן היה יכול להיות שהזה דבר שלא היה מודעת לו, החזאות שלהם. מכאן בא הקטע הזה, יכול להיות שהזה דבר שלא היה מודעת לו. שאמרו לי: אל תדאגי. תדע לך שהיהודים מרומניה עולה כך וכך למדינה. כאן היה הקטע. זאת אומרת לבוא ולאשר שהיהודים סוריה שילמו כך וכך כדי לצאת ולהחזיר להם את כל הכספי הזה היה יכולות סביב זה. ואני דורשת שבאמת מגיע להם. כי זה כל מה שיש להם. זאת הייתה נקודת ההתחלה שלהם בארץ. ואת זה היו צרכים לקבל.

ש. **שילמו לمبرיך והוצאות טישה גם כן. זה היה במימון הסוכנות.**

ת. **הטישה הייתה כמובן במימון הסוכנות. הסוכנות קנתה להם כרטיסים וhubia אתם ארצה.**

ש. **הוצאות לمبرיך שולמו גם כן מהסוכנות?**

ת. **עזוב את הקטע עם המבריך. היהודי מסורת דאג שהוא יצא מסוריה. אני לא רוצה להיכנס לקטע של המבריחים. אבל אם היהודי בא ואומר שכ וכך הוא שילם לمبرיך בדרך, לדעתי מגיע לו הסכם הזה לקבל בחזרה. החישוב שלנו לגבי החזר הוצאות היה בסעיף "החזר הוצאות לעולה".**

ש. **הונדרו מה הן הוצאות?**

ת. **כן. הוא לא יגיד שהווצאות בשבייל לשגור את החשמל. הוא לא יכול בדבר כזה. הוצאות עליה זה הוצאות שהוא שילם בדרך כדי להגיע למקום מבטחים כדי שנוכל להביא אותו משם. פשוט מאד.**

ש. **ובאמת רأית שינוי בגישה? את הצבעת על נקודה כאובה.**

ת. **אני אף פעם לא התווכחתי על הנושא הזה. אבל ברגע ששמעתי מה שאמור לי אותו איש סוכנות אמרתי להם: חברה, תשמעו. אם המדינה משלם כך וכך כסוף בשבייל עולה מרומניה, ואני חושבת שהזה לא מוגזם.**

שורש עמיהת

- ש. ומאוותה נקודה התחשבו?
- ת. אני חושבת שהיה יותר ...
- ש. קודם הזכרת את הנקודה שאט חוות את העניין של ההעפלה, סיכון, וכן כשהתחלת בתפקיד הבנת יותר והיות יותר אמפטיית לתחושים שלהם.
- ת. מצד אחד הייתי אמפטיית ומצד שני גם הייתה לי אמונה שלמה שם אדם רוצה לעלות ארץ, הוא צריך לקחת סיכון.
- הרבה פעמים דיברתי עם יצחק שושן, שמאוד דאג למצו. זה לא שאני הייתי יותר מוכנה לסכן אותם, אבל הייתי מוכנה יותר לנסוט. כשקיבلت את התפקיד ישבתי עם ראש היחידה והוא אמר לי: תראי שושן, אני מאוד מעיריך ...
- אני מאוד מעיריצה את יצחק שושן אבל שלוש וחצי שנים הוא לא עסוק בנושא, גם מסיבות אחרות, לא בוגל הנושא. הוא אמר לי: עכשו את באה ואני רוצה לראות תוצאות. לא זה שרצנו לראות ממנה כל הזמן תוצאות, אבל הייתה לי גישה אחרת.
- ש. הייתה מוכנה לחשב על אפשרויות נוספות.
- ת. הייתי מוכנה, הייתי בודקת כל דבר שהיה בטוח ובמה אחוץ ושות משפחתי קלת תנואה. השיקולים היו מה אנחנו יכולים לעשות כדי לתת יותר ביטחון להצלחה. זאת משפחה נגיד מרובת ילדים וכדי שתגיע הארץ, או שאנחנו הולכים לעשות מבצע כזה וכך בוגל זה שהמשפחה נורא רוצה. השיקול היה כמה משפחות לס肯 וכמה אחוזי הצלחה. זאת אומרת גם המבנה של בני האדם. ברגע שאתה רואה אחד מבני המשפחה, אתה שואל אותו כל מיini שאלות, ואתה מרגיש אותם ואתה יודע מי חולך לצעוד. וההחלטה צריכה להיות מה יותר בטוח שהאנשים האלה יצליחו.
- ש. איזה נתיב עדיף מבחןכם. אני מבין אם כך שהתעסקת עם משפחה-משפחה.
- ת. בודאי. משפחה-משפחה.
- ש. ירידה לפרטים.
- ת. כן. אם אתה רוצה לטפל במשהו, אתה חייב להכיר את המבנה של המשפחה, את הבריאות שלהם, את ההשכלה שלהם. כל מה שאתה זוקק כדי לדעת עם מי אתה עונה עסק. לא נקרא לזה עסק, אבל אתה לוקח על עצמך אחריות.

שורש עמיהת

- ש. לפניהם יצאה של משפחה מסויימת, באמצעות המדינה, המשפחה הייתה צריכה לקבל אישור שלך.
- ת. אני פשוט לא רוצה להיכנס לפרטיטים לקטע הזה. זה היה התפקיד של הסוכנות.
- ש. התחלה בתפקיד הזה ב-1982 ואחרי כמה זמן התחלה לעבוד והתחילה להיות תוצאות.
- ת. כן.
- ש. התוצאות היו כאלה שהמשפחות עברו את הגבול לטורקיה ושם אנשי הסוכנות היו אמרורים לטפל בהם.
- ת. כן.
- ש. מיוזו נקודה בטורקיה המדינה נטלה את חסותה על העולים האלה?
- ת. ברגע שהם הגיעו לטורקיה, היה יהודי מקומי שהלך לקבל אותם. בטע שמעת עליהם.
- ש. כן, באיסקנדرون, שימוש, אהרון ובנו יעקב.
- ת. נכון. והוא פעל בתנאים אטנו.
- ש. ואדם בשם אנטטיה.
- ת. כן. הוא היה מיד מודוח על כל דבר ואנחנו נתנו הנחיות, כולל העברות כספים וכל מה שצרכן. היה טיפול בטורקיה כדי לתת להם לצאת מטורקיה. השלטונות הטורקיים למולנו קיבלו אותם כפליטים. שימוש עשה עבודה נפלאה בקטע הזה.
- ש. הקטע הזה של ייצור מגעים עם השלטונות הטורקיים?
- ת. כן.
- ש. אבל המקומיים.
- ת. כן, המקומיים. גם המשטרה. ברמה היותר גבוהה היו מגעים אחרים. היה אישור לא כתוב. אולי היה כתוב אולי עם שניים-שלושה. אבל זה فعل יפה מאוד. הדאגה הייתה שהיהודים מסוריה ישבו כמה שפחות זמן בטורקיה, כי השהייה בטורקיה הייתה באמות סבל בשבייל העולים האלה.

שוש עמיית

ש. סבל? אבל הם קיבלו שם מגורים. נתנו להם שם לknoth, אמנים תמיד בליווי והשגחה. בסך הכל התנאים התומריים היו די נוחים.

ת. אתה צריך להסתכל علينا מבחינת אחים על העולים האלה. רצינו כבר לראות אותם בארץ. מבחיננתנו כל يوم שעבר... יכול להיות שאתה צודק ושהם לא כל כך סבלי, בדיוני זה היה שאני רוצה רק שהם כבר הגיעו לארץ.

ש. במסגרת היחסים בין הסוכנות, מי קבע בסופו של דבר מה יקרה.

ת. אני עבדתי בתקופה של יהודה דומינייך בסוכנות. היה שיתוף פעולה מלא עם הסוכנות. קודם כל הם מאדו הערכו את העבודה שלנו. כל דבר. למשל היה עולה שאמר שהוא עלה לו כך וכך כסף, ואם אני אומרת שהוא מדויק וככה זה, זה נפסק על ידי מילה שלנו זהה התקבל. לא היה ויכוח. יהודה דומינייך הוא אדם מקסים. פעם אחת אמרתי לו: אתה יודע מה, הסורים האלה צריכים לתת להם נקודות זיון. אז הוא אמר לי: שוש, מה הבעיה? תדעי לך שיש בסוכנות קרן של מיליון דולר שהוא לא שלנו, לא של מדינת ישראל, אלא כדי לעזור להם. אף אחד לא ידע מזה.

ש. זאת נקודה מעניינת. מי יצר את הקרן הזאת?

ת. נראה תרומות של אריה'ב. זה לא שייך לתקציב של הסוכנות.

ש. זאת הייתה קרן שמיועדת לעזרה עבר יהודי سوريا בלבד?

ת. כן. אני לא ידעת על הקרן הזאת וגם לא עכבי אחרי זה. לא התעסקתי עם זה. לא באתי ואמרתי: חברות, יש להם לאנשים כסף. זה לא בקטע של התפקיד שלי. אני רק זוכרת שפעם הייתה לי שיחה באربع עיניים עם דומינייך והייתי מאד רוצה לשאול אותו, ולא מזמן הוא צלצל אליו בנושא אחר. אני רציתי לשאול אותו שמא אני לא מדייקת בסכום. אני מוכנה לבדוק את זה. אבל ברור לי במאה אחוז שהיתה קרן שלא שיכת למוסדות בישראל. כשאדם מקיים קרן זה לא חייב להיות ישראלי. אני יודעת שיש כל מיני קרנות. אדם למשל נפטר ומשאיר כסף. כל מיני קרנות כאלה. לגבי הסכום אני לא מוכנה לחתוום.

ש. השם סילקה אומר לך משהו?

ת. כן. יהודית סילקה.

- ש. זו לא קרן שלחו?
- ת. לא. אני שמה לב שאתה מאד מתרכז בקטע של הכספיים.
- ש. כי הכספי מניע את הכל.
- ת. זה לא מתקבל עלי. אני בקטע הזה לא מתמצאת ואני גם לא מיחסת לזה חשיבות. אני חושבת על חיי אדם והדרך ואיך מקבלים אותם וכמה אתה עוזר לו. לא הכל זה כסף. יש נטייה כזו אצל כמה עדות שחכל זה כסף. את הנקודת הזאת של הקרן כדאי לברר, כי גם אז כshedominič אמר לי על זה הרגשתי שdominič בעצם ...
- ש. לאחר מכן הייתה יכולה להשתמש בקרן הזאת?
- ת. לא. עכשו כשהאני מסתכלת על זה נראה חבל שלא עשיתו שימוש בהזה. לא עשיתו שימוש מבחן החלטות, מבחן דיוון. אנחנו הרי מקיימים דיןדים לפני ואחרי במסגרת המשרד שלנו פרופר. אף פעם לא העלתתי את הקטע הזה. הרגשתי שdominič מספר לי סיפור כזה.
- ש. הוא ניסה לומר לך שם נזירים באמצעות הקרן הזאת?
- ת. הוא רצה להגיד לי: אל תדאגי, יש מקורות. כך אני חושבת.
- ש. איך הייתה מערכת היחסים ביןיכם לבין הסוכנות?
- ת. הייתה מערכת יחסים מעולה, מאוד טובה. הבהיר היה יודע שהוא עם הסוכנות כשהייתה עלייה לבנון ושם היה ראש מחלקת, שאיני זכרת את שמו, הוא התראיין בעיתון ו אמר שאנו מביאים את יהדות לבנון. זה קטע את המבצע. זה היה בתקופת מלחמת שלום הגליל. אני לא זכרת תאריך מדויק.
- ש. הריאיון הזה בעיתונות היה חדש לאחר תחילת המבצע?
- ת. כן. יהדות לבנון רצתה לבוא ולראות עד שהמבצע ישתפר, או שיסעו לאורהיב או שיחזרו לבנון.
- ש. הייתם מקיימים דיןדים עם הסוכנות. האם היה גורם נוסף כמו משרד החוץ גם מערבי?

ת: לא, אני אגיד לך מה היה עם משרד החוץ. הקשר עם משרד החוץ היה מאד מאד חשוב. שרצינו לעשות משהו באירופה, בצרפת, לגיס, ודאי שמעת על המבצע של הרכזות בסוריה.

ש: שמעתי שארגנט עם איינני טועה עם מקסיקו, קשרים עם ראש הקהילה, עם רוקוט. זה מה שאני זוכר. יש לי בראש כנה ביחס למקסיקו דוקא.

ת: לא. אני רוצה להגיד לך. בזמן היה סיע משיראק שהיה אד ראש עיריית פריז, כי הייתה באותה עת עיירה מאד. הבנים עזבו ולא נשארו שם צעירים. שם נישאים זה דבר נורא חשוב. שעיל איזו שנה את מדברת, מבחינת רצף הזמן פחות או יותר? אחרי של'ג, נכון?

ת: כן.

ש: מי היה אד ראש ממשלה או שר החוץ? אולי זה יעזר לך.

ת: אתה יכול לדעת متى שיראק היה ראש עיריית פריז. אני זוכרת אותו בכלל הסיע הזה. מכל מקום

ש: לפני שהוא הפך להיות נשיא?

ת: כן. הרבה לפני. זה אולי בנים צרפתים שלוחים מכתבים לבנות שם חיצים להתחום איתם. היה לחץ בינלאומי בנושא זהה של הבנות הרכזות, להצלת הבנות הרוקות בסוריה. הייתה פעילות עצפה בקטע הזה. במסגרת אותה פעילות זהה ניצול קשרי משרד החוץ, יצאו כמה בנות. אני זוכרת אותן אחת אחת.

ש: כמה? עשרים אולי?

ת: עשרים, כן.

ש: עשרים ומשהו?

ת: כן.

ש: וולאן הן הגיעו בסופו של דבר? הן נסעו לצרפת.

ת: נסעו לצרפת והגיעו ארצها.

ש: הגיעו ארצها בסופו של דבר?

ת: כן.

ש: מה קרה איתן פה?

ת: אחת בחיפה, הייתה מורה, קוראים לה סופי, נשואה לאחד

ש: סופי...?

ת: נכון. חמודה מאד. פגשאותה?

ש: דיברתי אליה. אמרתי לך, מה קרה עם יתר הבנות?

ת: למשל יוסף קלש, אחת המשימות תשועה זה כל רוקה שהגיעה בצייק חיתן אותה.... כלן. לבנות האלה היה חשוב מאד להתחמתן.

ש: מקודםذكرת שאחרי שהן הגיעו ארצها עקבות קצת מה קרה אליה.

ת: כן. אני הייתי למשל הולכת לפגוש אותן. הן היו במרכז עוליט בכפר סבא.

ש: באotta תקופה שבה המנהל לא רצה אותן יותר שם?
 ת: כן, היה קטע מזה, נכון. הבנות מעד התלמידו. אני אספר לך משחו אישי מעד. הייתה לי באה
 וכל אחת הייתה אומרת שככלך קשה לה ומתגעגת. היו מקרות.

ש: מתי זה היה?
 ת: אני חשבתי שזה היה, ב-82' התחלתי, אולי ב-84'. אני אמרתי להן – תראו בנות, גם אני
 הגעתני בלבד והייתי הרבה יותר צעירה מכך. אני לא זוגרת את עצמי מקרורת. אותן נמצאות
 במדינה שלנו היהודים. פתאום עמדה בחורה אחת, קראה לה אסתר גידי. היא הייתה כבר
 שנה בארץ ועבדה בבנק הפועלים.

ש: היא הייתה קרובה של דוד גידי מחולון?
 ת: יכול להיות. היא היום גיסתי אגב. אמרתי לך, זה סיפור אישי, לא צריך להזכיר אותו.
 ש: זה טוב, אני אוהבת את הדברים האלה.
 ת: היא אמרה בשפה שלהן – מה קרה לך? מה היה לך כל כך טוב שם? איפה יכולת?
 ש: כן.

ת: היא יכלה להגיד מה שאני לא יכולתי להגיד להן. זה כל כך מצא חן בעיני. אמרתי לה –
 אסתר, כמה זמן את בארץ? היא אמרה לי – שנה. שאלתי מתי היא עלתה. היא עלטה דרך
 תורכיה לפני שאמי התחלתי את העבודה.
 ש: בתחום הזה.

ת: כן, היא יצאה דרך תורכיה באמת. אמרתי לה – את יודעת מה, תני לי מספר טלפון שלך.
 אז היא נתנה לי את מספר הטלפון. היה לי אז אח רוק, אמרתי ... – אני אומרת לך, היא
 צאת נחמדה, ציונית, אהבת את הארץ, מדברת עברית, עובדת. אמר לי – את יודעת מה,
 אני אלך לראות אותה. והנה, הם נשואים ...
 ש: והיום היא גיסתך.

ת: כן, גיסתי, עם שני ילדים נחמדים, מקסים. אמרתי לה – אסתר, תודיע לך, רק בגלל זה.
 באמת רק בגלל זה שהיא אוהבת את הארץ ודיברה בזכות המדינה, להיות כאן. אני מעד
 אוהבת את המדינה.

ש: את הייתה איתם במפגעים נכון?
 ת: כן.

ש: הם זיהו אותך כעובדת סוכנות אני מתאר לעצמי?

ת: כן, וזה.

ש: תמיד עבדת סוכנות?
 ת: נכון.

ש: בואי נמשיך קצת עם הפעילות ב-82', 83', 84'. לפני זה בעצם.
 ת: לא, אני עוד ... הקטעה זהה שרצית שאני אגיע, על ד"ר ד"ה.
 ש: כן, נגיע אליו עוד רגע.

ת: אני באמת ממד מעריכה אותם.

ש: אוקי. זה אינטראס של שאלת תספר עלי. על תקופה של"ג, לבנון. אני יודעת שאנשים מטעם המחלקה שלר במשרד רה"מ וגם דומינייצ' הי שם בביירות וחיפשו משפחות יהודיות לעשות שליחות לעלייה.

ת: נכון.

ש: את מוכנה קצת לספר על זה. מה היו השיקולים?

ת: השיקולים היו שלבנון במצב מלחמה זואת הזרמתם באמת להציג, אני רצחה באמת להגיד לך דבר אחד שצריך להיות ממד ממד ברורו. הנושא הוא הצלת יהודים מארצאות מצוקה. איפה שנחנו ראיינו שיש מצוקה ליהודים, אפילו אם לא חשבו, היה צריך "לדגוג" אותם קצת שידעו שקיים האפשרות הזאת. אז התחלת באמת הפעולות הזאת לבנון. פשוט ... כל משפחה ומשפחה, ליצור אליה קשר ולהגיד לה שיש לה אפשרות לעלות ארצה. אני לא מזמן קיבלתי הזמנה, לצערי בדיק שברתי את היד, נפלתי כאן, יש לי מכח צאת ... אחד שהוא, אולי קלש, קרוב משפחה של יוסף קלש, הוא היה איש קשר. תמיד שאלת אותו לגבי משפחות, מי רצחה לצתת, מי לא רצחה לצתת.

ש: הוא היה ביירות?

ת: הוא ביירות וудין חי ביירות. את שני הבנים שלו קלטו בקיבוץ והוא חתונה לפני כמה זמן.

ש: איפה קיבוץ?

ת: אני לא יודעת, אף פעם לא הייתה. משחו אחר היה הולך לבקר את הילדים האלה. אני לא כל כך התעסקתי. לא מזמן באמת הם שלחו אליו הזמנה. אולי צלצל ובקש שאני אבא לחתונה אבל לא יכולתי להיות. זאת הייתה הפעולות לבנון. זאת הייתה הפעולות כדי לאותר. יצא מיטוס והביא את האנשים ואני זכרת שהיינו

ש: מיטוס של מי?

ת: מיטעם.

ש: איך חברה הייתה מוכנה לעשות את ה...?

ת: לא, אני, רק רגע, היו חילימ' גם שם, נכון? במבצע של"ג. יכול להיות מיטוס צבאי הביאו לשם.

ש: אה, יכול להיות אפילו מיטוס צבאי, הבנתי.

ת: יכול להיות אפילו מיטוס צבאי. הביאו את האנשים והיו כאלה, אתה יודע, ניצלו את זה בשוביל לנסוע הולך חזר. פעם אחת הייתי בשדה התעופה ואמרתי להם – באמת, הייתם לפני שבועיים, שלושה. אמרו – מה געשה? נציג הסוכנות התחנן לפנינו שנעללה למיטוס.

ש: ורצינו להיות נחמדים אליהם. זה היה הטיעון שלהם.

ת: כן. אם הוא התחנן, מה געשה? התחן.

ש: במשך כמה זמן נעשתה עבודה שליחות הزادה להביא יהודים מלבנון? מ비ירות בעייר,
נכו?

ת: כן.

ש: כמה זמן זה נמשך?
ת: נכון קשה להגיד בת כמה אני? קשה להאמין.

ש: כן.

ת: העניין הזה של זמן זו הערכת זמן. אני צריכה להסתכל בכתובים לדעת כמה זמן. כמה זמן
נמשך מבצע של"ג?

ש: כן, אבל אנחנו, את מדברת על כל התקופה שהיינו בביירות?
ת: כל התקופה שהיינו ביירות הייתה פעילות הزادה להצלת יהדות ביירות. אפילו הוציאו
ספר תורה.

ש: הוציאם שם ספר תורה?

ת: כן, ספר תורה באמת.

ש: סיטון היה פעיל שם?

ת: זו לא התקופה של סיטון, בכלל לא. סיטון היה
ש: אז הוא היה בצבא קבוע.

ת: הוא היה בתקופת קדם העצמאות. זו לא התקופה של סיטון. ... סיטון היה
ש: יחד עם שושן, הם כתבו הרי ספר.

ת: כן, כתבו ספר. אבל אני מדברת, הרי אני החלפת את יצחק שושן, נכון? אז זה לא
בתקופה של יצחק שושן. הספר שלו מתיחס לתקופה הרבה לפני זה.

ש: אבל הוא מספר על קטע בו במלחמות של"ג הוא יוצא לשם ומבקר בבחמדון, בבית
הכנסת. או שאתה טועה.

ת: אתה טועה. רפי סיטון בתקופה שלוי הוא בכלל לא פועל ולא מכירה אותו. אני מכירה אותו
מהספר. זה לא היה בתקופה שלוי. אני רק אומrette לך שבמבצע של"ג, בגלל הנוכחות
ישראלית שם והצבא, נוצר קשר עם המשפחות וניסינו להצלת אותם. אני קוראת לה הצלחה.
אם הם הסתכלו על זה אחרת, אז

ש: הבנתי. כשאת אומרת ניסינו, למי את מתכוונת?
ת: אני מתכוונת למשפחות היהודיות.

ש: בחר לי, אבל מי ניסה באופן פיזי? אנשים מהמחלקה שלך או מהסוכנות?

- תקרא לזה סוכנות, פיסית זה אנשים מהמחלקה שלנו.
ש. שהופיעו כאנשי הסוכנות.
- ת. כן.
- ש. יהודה דומיניץ גם היה שם.
- ת. הוא ביקר שם. דומיניץ לא היה קשור למבצעים בכלל. הוא העביר כספים, קליטה ודברים כאלה. הוא היה מנהל מחלקה עלייה וקליטה בסוכנות.
- ש. מה היא מידת ההצלחה לגבי המבצע הזה של יהודי לבנון?
- ת. אני חשב שזאת היתה הצלחה לא מבוטלת.
- ש. 30-20 משפחות? 40 משפחות? כמה?
- ת. יכול להיות שהיו כ-40 משפחות.
- ש. איפה הם נקלטו?
- ת. רובם גרים בבת ים.
- ש. ממש הלאה, אחרי מבצע שליג. את רואה איזה שם אירופיים מיוחדים מהתקופה הזאת בהבאה של יהודי سوريا או לבנון? אולי שינוי מגמה או שינוי פעילות?
- ת. יש חבד עצום בין העלייה או מילוטם של יהדות לבנון או יהדות سوريا. אין להשוות. זאת דרך אחרת. לבנון לא היה שום סיכון כדי שיגיעו לאראז. יכול כולם להגיד. בسورיה היו כמה נפילות. היו כמה משפחות שנעקרו. זה מאוד מאד מרתיע את האנשים לצאת אחר כך. אף אחד לא חלם על זה שאסאď באמת פתאום יתן להם לצאת. דרך אגב זאת פעילות של משרד החוץ, עם הנהניה שלנו, כדי להפעיל לחץ, ועובדת שנטנו ליהודים מסוריה לצאת. היום אלה שנשאו הם בחרו להישאר. אנשים שקשרורים למסחר ועניינים אחרים. אני לא בא אליהם בטعنوت, אבל זה המצב. צריך תמיד להסתכל מנקודת ראות שונה לגמרי לגבי יהדות سوريا. גם Syrians שיצאו דרך לבנון היה להם מאוד קשה. היה מקרה רצח של 4 בנות שהגיעו, לא בתקופה שלי. הרבה שנים לפני כן, חן הסטכנו. היה סיכוי. חן הרבה יותר התעוזדו ברגע שהרגישו שמקבלים אותם בטורקיה, זאת אומרות ההילה שמדינת ישראל עושה. אבל יש כמובן שהיא חסר זהירות מצד אחד בדרך.

צד ב'

ת: אני זוכרת אפילו שיווק קלש פעם אמר – אני אסע לארצות הברית ותיראו כמה אני אביה. כן באמת היה לי זיכוח איתו. אנחנו אוהבים לעשות עבודה פרופר שלנו. אם יוסף קלש רצה שיצא מיזומתו, הוא יכול לצאת מתי שהוא רצה לארצות הברית ולשכנע את מי שהוא רצה. אנחנו רק נשמה. אני אף פעם לא שאלתי אותו כמה אנשים באמת חזרו כתוצאה משכנוו שהוא ביקר שם.

ש: הוא ביקר שם ב-90' לא. אחרי העלה הגדולה. אחרי השחרור כביכול של אסד ב-92'.

ת: אני חשבתי שהוא פעם אחת כן יצא לפני זה. או שינה את דעתו. בכל אופן הוא בא בבקשת צאת אליו, שהוא מכיר את האנשים ויכול לשכנע אותם. אבל המשרד לא קיבל את זה.

ש: אני מבין שהוא עבר תהליך של דין רציני בכל המערכות.

ת: כן. היינו נפגשים.

ש: הוא היה אישית או שהוא איתך עוד כמה?

ת: לא. הוא היה אישית. אני חשבתי שלא לציטוט הוא די כעס שנחנו לא עוזדרנו.

ש: לא עוזדרם ולא אפשרתם לו.

ת: כן. זה כרוך גם בכיסוף. אם אתה אומר לו ישיצא ...

ש: והוא נסע בכל זאת?

ת: אולי באופן פרטי הוא נסע. אין לי מושג. אני הגעת למסקנה ... לחץ ואמר – בטעף עמי אני רצה להיות. ציונים גדולים הם לא היו. בכלל הימים ציונות לצעריו זה מطبعו שחוק. לצערי מאד. היהודים האלה, אני גם הייתה בארץ הברית כמה פעמים וראיתי את הרושים עצמם. מי שי יכול ומסתדר ויש לו מי שייעזר לו ולקלוט אותו, מעדיף להיות בארה"ה. בוא נגיד, למה לא עלו? תסתכל על הנוער, הקיבוצאים. כמה קיבוצניקים כבר יש לנו בארץ הארץ? הרבה. אני במסגרת העבודה שלי היה לי נורא חשוב שאנשים יגיעו הארץ. זה היה לי חשוב. ואני בהחלט נתתי עדיפות לאנשים שידעתי שכונתם הגיעו הארץ. לבנות ולהיבנות בה. אנחנו כבר לא משתמשים במילה הארץ, אבל זה היה חשוב לי.

ש: איך יכולת מכון לדעת מי באמת מאד מאד [רוצה לעלות]?

ת: אני תמיד נפגשתי עם נציג אחד מהמשפחה.

ש: שיוצא לטיפול?

ת: שיוצא לטיפול, ביקור, סיירה לו שיגיע הארץ, נפגשתי, ישבתי, דיברתי את שפטם ושאלתי שאלות. ידעתי בדיקות מה קורה במשפחה.

ש: התחששה המקדמת שרק לגבי אלה עלו ואלה לא עלו, התאמתה בסופו של דבר? ת: כן, במאה אחוז. הרבה לא הסתירה את הכוונה שלהם היה זוג הורים שהיו בארץ הארץ בטיפול ונשארו ילדים בבית. פגשתי אותם בארץ הארץ, את האבא, אז היה לי ברור שהכוונה ... להציל אותם.

ש: מצד כל מי גורמים, ארגונים ^{בגנום}, המועצה הציבורית להצלת יהדות ערב, פעילים שהיו בעבר מסתערבים, אנשי המוסד לעליה ב', וכל מי אנשים בחשו בקהלת הזה. אף ידוע על כמה שבאו עם רעימות א', וב', וג', להוציאו אותם בדרך מוגאת, להוציאו אותם בדרך אחרת. נушתה בדיקה רצינית לגבי כל, איך נקרא לזה?

ת: אני לא יודעת. אולי יש לך את האינפורמציה הזאת? תספר לי על מישו שאמור שהוא לו יוזמה נבא והציג בזורה זאת או אחרת להוציא יהודים. מי למשל?

ש: נתחיל עם קלש יוסף שהעל. הוא מספר על ריב גדול עם משה טל. נזוב, לא עכשין ת: פרט לקלש אני ש: יוסף קוסטיקה למשל שיצא עם אישזהוא רענן והביא הוכחות באמצעות תיירים שהגיעו לטאהה, אחרי שהיא העבירה למצרים, תסימות שלמות מה קורה ואיך קורה ומה האפשרויות. יש אפשרות שאות בטח יודעת شيئا' קשור עם אנשי מודיעין סורים שה הגיעו ארץฯ ובדקו כל מי נסיבות להגיע דרך מס' יקנו.

ת: תגיד לי שם.

ש: משפחת אסא, אסא בנימין היה בקשרים, הגיע לשם. זה פורסם בעיתונות. למשל שטאה מצליח שהקים עם כמה אנשים את המועצה להצלת יהודי سوريا או משה בסגנון הזה, גם כן העל רעימות איך להוציא, אפשרויות. כל הדברים, כל הנסיבות האלה באו אלך.

ת: אני רוצה להגיד לך. אנחנו עבדנו באופן עצמאי והינו מוכנים לשמעו, פרט לזה שאין מבאיםשמות של אנשים שהיו צריכים לצאת, פגשו אותם פה או שם. אבל אף פעם לא עירבנו אנשים לא מהמועצה ולא שטאה ולא קלש ולא ...

ש: לא אפשרתם התערבות?

ת: לא הייתה שום התערבות עצמאית. פרט למועד שאנו מספרת לך על יוסף קלש שאמור שהוא יכול לשכנע ולצאת ..., לא.

ש: את לא יודעת.

ת: לא שאני לא יודעת. הוא דבר אותי על זה.

ש: לא היתה.

ת: הוא גם דבר על זה שהוא יכול להצלת להוציא. לא קנו. לא עירבנו אותו. לא מתוך זלזול. אני מכירה את המאטירה, אני יודעת איך עובדים. הוא חשוב ככה. הוא יכול לבוא ולהגיד שהוא פגש יהודי אחד שיצא נגד מסורתו והוא פור לו ... 5,000acr וכך – תמיד זה התחיל עם כסף – ויש לו מישו שי יכול ככה להבריח אותם. וזה לא היה הסגנון של העבודה שלנו. היו פה ושם הצעות. אני זוכרת עכשו בעוד מישו שהציג כמה דבר אבל לא טיפול בו.

ש: כשיוסף קלש אמר שהוא יכול להוציא הכוונה שלו הייתה ממש מסורת, מದמקן?

ת: כן.

ש: הוא לא התקoon ליהודים שישובים כבר בניו-יורק?

ת: לא. פעם אחת הוא אמר את זה. השיטה היא לא, אתה יודע, יש פתגם האומר שמדובר מלחים הספינה טובעת. اي אפשר לפזר עבודה כזאת על הרבה אנשים. اي אפשר. זה בנויגוד לכל כללי העבודה.

ש: וההגיון.

ת: זה מדריכות של המשרד.
ש: וזהו הצעה שלא הלכתי לשמעו אותה. לשם עני תמיד מוכנה. לא קרה. אם מתוך כל

ת: כן. אתה יודע מה, אני לא זוכרת שמשהו יכול לבוא ולספר לך ולהגיד שהיה משיחו שבא ויש לו איזו הצעה שלא הלכתי לשמעו אותה. לשם עני תמיד מוכנה. לא קרה. אם מתוך כל אלה שאתה תשאל יגיד משיחו, באמת תבוא להגיד לי. אם בא משיחו ואמר שיש לי איזשהו דבר שהוא רוצה להגיד איתי ולהגיד לי [וסרבתי לו], אני מוכנה להתנווכת. אנחנו הקשיבו, שמענו, ואחר כך החלטנו מה שהחליטו. אני זוכרת שפעם אחת הייתה בשכונת התקווה. הלכתי לעשות קניות, כבר הייתה גימלאית. פטאות אני פוגשת משיחו ... בעל החנות, אתה לא מוכחה לציין את זה, ואומר לי – גברת, ככה באמת עזיבם את האניה באמצעותם? אני לא זכרתי אותם. עצם הדבר שהוא קרא לי סודי [מיעיד שהוא] רק מהחברה האלה. אני מסתכלת עליו [זהו אומר] – מה, את לא זוכרת אותו?

ש: למה הוא התקoon?

ת: הוא התקoon שאבי עזבתי את העבודה ועוד לא יצא כל יהודי سوريا.
ש: זאת אומרת הוא ראה אותך בין 90' ל-92' או משזה.

ת: בדיק, כשהזה עוד לא [הסתיים]. אמר לי – איך את ככה עזבת את האניה? אמרתי לו – תראה, יש עוד קפטנים. זה היה מאד נחמד לראותו אותנו. ממש לא זכרתי אותו. הוא התחיל להזכיר לי איך נפגשתי אליו. הוא היה צעיר. אחרי 8 שנים גברים ממשניים. השתנה, נורא השתנה לי.

ש: קודם הזכרת את דוקטור דיה. מה הרקע?

ת: ד"ר דיה הוא חוף כללי שחיה בחלב. אגב, יש הבדל גדול בין הדמשקאים לחלבאים.
ש: כן.

ת: הוא בדרך לא דרך ... היה לו ידיד טוב שעבד פעמי בעמאן או משהו צהה. בקיצור, הגיע מכתב לשולחן שלו ואני רזהה את האיש הזה, קודם כל כתוב בעברית. והמשפט שבאמת ממש ריגש אותו – בתוך עמי אני רזהה לחיות. אמרתי שהוא חייב לצאת. הוא צוין.

ש: באיזו שנה זה היה?

ת: חבל שאין לי את הכרטסת.

ש: אני מבין שלפני 90', זה ברוח.

ת: ברוח, בטח לפני 90'. אחר כך אני כמה פעמים, כבר שנים לא דיברתי איתו, אבל הוא נקלט מאד יפה. עבד בבית החולים וולפסון ביפו. התקדם מאד יפה. אני אחר כך ניתקתי אליו קשר. הרבה התלוננו על אפליה. שהם מופלים לרעה. נורא כאב לי לשמוע.

ש: מקרוב העולמים מסוריה?

ת: כן. פשוט מאד, אחר כך יש להם את ח' הימים ועובדת. אלה קטעים שאני לא הייתי קשורה אליהם. זה נכון, אני לא יודעת, באמת. אישית אמרתי לך שאחרי שלושה ימים נקלטתי במדינתה הזאת. הם מadem התלוננו על אפליה, שהם מופלים לרעה.

ש: את מדברת על יהודים שהגיעו עד שנת 90'?

ת: כן, שהגיעו ארצה. לא יכולתי לעזור. גם לא התעסקתי עם זה. מה יכולתי [לעשות]. יש חבלי קליטה. אבל התחששה הזאת שהם מופלים, זאת התחששה.

ש: מופלים לעומת?

ת: לעומת עולים אחרים, לעומת אירופאים, לעומת אשכנזים. לא יודעת. אני אומרת לך, הדברים האלה היו לי מאד זרים. ש: ופתאום זה עלה.

ת: פתאום אני מתחילה לשמעו תלונות. זה כבר לא במסגרת העבודה.

ש: הייתה רצחה לשמעו, כי את קודם צינית שעובר לעבודה הרגילה שלך הייתה יוצא גם לפגוש אותם במקומות קליטה וכל מין. אולי קצת בענינים האלה של קליטה, מה הייתה הפעולות או איך מצאת אותן?

ת: אני הייתה מודחת כל הזמן, תמיד, ותמיד הייתה שאלת. יוסף קלש המשיך את הקשר איתם וכל בן אדם שאני התעסקתי אותו וקיבلتني אותו בשדה היהי מתעניינת מה קורה איתי בדיק.

ש: כשאת אומרת שדה את מתכוונת לשדה התעופה?

ת: כן. תמיד שמעתי מיסוף – אין לך מה לדאוג, הכל מסודר, אנחנו דואגים לך. זה גם היה קטוע שאני לא יכולתי לעזור בו.

ש: אבל בכל זאת הייתה מבקרת.

ת: יוסף היה החוליה המקשרתי ודיברתי סמכתי על הדיווחים שלו. לפני כמה שנים פגשתי חברה בחתונה למשל. מרא שמחתי לראותם. יש שאלות שלא כדאי לשאול. אתה מכיר בצבא, אל תתנדב. לעיתים עדיף פחות לשאול. אתה מתחילה לשאול, אלהים ישמור. מתחילה רקטר. לא רצית להיקלע לכזה מצב.

ש: אני מבין שהיתה מדיניות קבועה, את או משזה אחר מהמחלקה שלך, לקבל אותם בשדה התעופה, לראות מה קורה שם, באפין קבוע, נכון?

ת: קיבל אותם בשדה התעופה זה היה נראה חשוב, גם לתחקור אותם, מיד לשאול ...

ש: זו בדיקת השאלה ש

ת: זה היה קטע

ש: הכרחי. זאת אומרת כל מי שהגיע

ת: מוכרים, את כל מי שהגיע. תראה, לא היינו עושים את זה ממש בשדה התעופה. היית מסתכלת لأن שולחים אותם, הייתי קובעת פגישה והולכת לראות אותם וshowumsים את המקסימום. בא מישו הארץ יעד, לא?

ש: כן, ברור. אני שואל פה לגבי התייחסור של מצב היהודים שם.

ת: זה מעין. הלci רוח, האירה, המצב. בכלל, אם אתה מתעניין בארץ ... בקהללה.

ש: השאלה שלי נוגעת יותר לאייך ידאים שביניהם אין מישו שמוחדר על ידי השלטונות הסוריטם? זו שאלה שהיא גם כן ...

ת: למה אתה חשב שיש כאלה?

ש: אני שואל, לא ידע.

ת: לא היה דבר כזה. אף אחד. לא היה מקרה כזה. קודם כל אני רוצה להגיד לך דבר אחד. אנחנו משפחה למשפחה תמיד ידענו, לא בגין המשפחה רק, גם כן שאלנו משפחות אחרות על אותו איש. תמיד היה לנו מידע. אתה יודע מה זה להצליב מידע? זה היה באופן קבוע. ככה הכרת את המשפחות. היה מקרה אחד ויחידי, זה היה במקרה שלי, מישו שהוא מידע עליו שהוא

ש: משפט פועלה עם המוחברת הסורי.

ת: היה לו point mal. אתה יודע מה זה בצרפתית? הייתה לו נקודה ליד השם שלו. mal זה לא טוב. אז מה CAN יכול להיות? אני זכרת את הבוחר הזה, נפגשתי איתו כמה פעמים. הוא אמר לי שהוא מת לעבוד במודיעין. ... יותר מדי. אמרתי לו – אתה יודע מה, היום יש CAN בארץ את שתי הבנות שלו, תתחיל לעבוד, תdag להן, כבדהו וחשדתו. פרט למקרה הזה לא היו כאלה מקרים.

ש: פשוט מסיבה פשוטה כי הצלבתם מידע עם משפחות יהודיות שידשו עליי, ואני הקהילה.

ת: אתה יודע מה? אני עכשו אשמע גזענית, אבל מעתים מודעות המזרח הם מרגלים, לא? ש: מי אני שאגיד לך? את בעניניהם. לא אני.

ת: אז אני אומרת לך. כל הספרים, נס-ציונה [מרקוס קלינברג] ... והוא מהקייבוץ [אודי אדיב]. תיקח את כלם. אפילו מסכן, הפרטי הזה, אני לא חושבת, לא מאמין שהוא אמיתי. זה לא מוכח. בוא נגיד ככה, שchor על גבי לבן. אני 50 שנה בארץ הזאת. היו מקרים כאלה? ש: כן, אני מבין על מה את מדברת.

ת: אני פשוט ככה חושבת. אני חושבת שהיהודים שחי בארץ מוסלמית ...

ש: יש לי עוד שאלה או שתיים. אני יודע שישוף השירות שלר היה מלאה קצר בטוניים צורמים. הייתה בעיה של לחצים אולי.

ת: מדובר חופשי. נגיד את הדברים בצורה חופשית.

ש: אומרים שהיה ניגוד של רעיונות, ניגוד של מחשבות אולי בין לבן אירגן יוצא دمشק.

ת: יוסף קלש?

ש: כן. אני מבין שבאייזהוא מקום נשרך לך מהענן, בambilim פשוטות. מה היה הרקע, אם את יכולה לספר.

ת: זה הקטע שאני מחקתי אותו, את יוסף קלש.

ש: לא מבין. מה זאת אומרת מחקתי?

ת: זה הקטע. הוא שלח לי שני עמודים, כתוב ... וعصיו אני מבינה. המקור שלך זה יוסף קלש. נכון?

ש: כן.

ת: לפני זה אני רצתתי לך, אמרתי לך, שהיה קטע כזה שיוסיף קלש רצה לקבל תפקיד בקטע זהה. הוא רצה להיות מעורב. אני מאמינה שהוא האמין באמונה שלמה שהוא יגיע ולא שוש עמית, הוא יותר ירכוש את אמונם. אבל אנחנו לא עובדים ככה. אני חשבתי שהרקע של חילוקי הדעות היה על זה. אמרתי ליאוסף שם הוא רצה שישע מטעם עצמו. אנחנו לא נמנן נסעה.

ש: הוא חשב שם הוא יהיה בדמשק הוא יצליח

ת: הוא לא חשב על דמשק. הוא רצה לנסוע לדמשק? בחיים לא היה דבר כזה. אם הוא אמר לך דבר כזה

ש: הוא חשב על הרענון

ת: הוא חשב, הדבר היחיד שבו חילוקי דעתות עם קלש זה הנסעה לארצות הברית. לפני זה, אם זכרוני אינם מיטה אותנו, הוא לא כל כך מכיר מידע כמו שאמר שם הוא יהיה מעורב, יש לו זה וזה. אני לא רציתי לשמוע מזה. אבל זה לא הגיע עד חילוקי דעתות. הוא גם כתב לי על הרקע הזה התפטרתי. כתבתי לו, אמרתי לו – מה פתאום יוסף? למה אתה חושב שעלי הרקע הזה התפטרתי? אף פעם לא עובדים כל כך הרבה. הייתי 8 שנים, צריך [לשנות]. האמת היא שלא השתלים לי כל כך לעבוד. בשמה...

ש: אני מבין. כבר הייתה בגיל המתאים.

ת: רציתי לצאת לפנסיה מוקדמת. אני עבדתי כל כך קשה, עד 7 לפעם, וההבדל במשכורות היה כבר פחותות. אמרתי שלהתחל עם תפקיד חדש אני לא רצה, וקצת כה להיות עם הילדים והנכדים, להנות מהחיים. עבדתי מספיק קשה בחיים שלי. הוא באמת כתוב לי, חשב על הרקע הזה התפטרתי. לא התפטרתי על הרקע הזה.

شوוש עמיה

ש. כשאת עושה את ההשוואה בין היהודי מchalב, دمشق, לבנון, מה התוצאות שלז? מה
 ג. אני חולכת להגיד משחו קצת חריף. אלהים יסלח לי, אני חושבת שהיהודים מאד
 למדת מותך המגע אתם? מאפיינים וכו'!
 מושפעים מאופי השלטון של אותה ארץ שחיים בה. כדי לשרוד אתה צריך להיות ממזר,
 ערמוני ובסופו של דבר זה הופך להיות טبع, זה נכנס אצלך באופי. אני לא רוצה להדביק
 תוויות, בשום אופן לא. עד היום לא כל כך ברור לי למה יש התחרות הזאת, רגש העליונות
 של חלבים לגבי دمشקיים. מתוך הכרויות שלי יותר אתכם, אני חושבת שזה נועד למחקר
 טוציאולוגי עמוק, אבל אני מדברת על התחורה שלי ואיך הרגשתי. הרמה של החלבים
 היא יותר גבוהה.

ש. מבחינה הscalptית?

ת. גם מבחינה הscalptית וגם המנטליות שלהם היא יותר אירופאית. למשל אני אומרת
 לאשה חלבית: רأית את הבתו הזה? היא אומרת: מה? אני אקח מישחו מدمשקי? כל
 מיין עורות כ אלה. או אלמן מדם, אף חלבית לא תחתן אותו. אבל אחת מדם - כן
 תחתן אותו. על מה זה מצביע? זה מצביע קצת על רגש עליונות斯基ים אצל החלבים לגבי
 אלה מדם.

אני רוצה לחזור למשל לנושא זהה ביחס לבנוניים. הזיקה שלהם לישראל היא לא מז
 הגבות. אני מדבר על אלה שנשארו. אל תשכח שלמעשה שאנחנו הגענו ללבנון כבר לא
 היו הרבה משפחות. מי שהיה לו כסף הוא עזב. היגר לארצות אחרות. אצל אין ציונות. יש
 את ההרגשה הזאת שהם רוצים כמה שיטור להרוות. הכל אצל בניו על בסיס כלכלי.

אבל באו נכיר בעבודות. תשכל היום על מדינת ישראל. התחרות הזאת קיימת אצל כולם,
 גם במפלגות, בכל עדה. אז אם אניacha אם אני אגיד שהתקונה הזאת שייכת דווקא
 ליהודי סוריה, או ליהודי חלב. התחרות היא בינם. השמצות בין אחד לשני. הנה, הרבה
 חمرة, אני מאד כיבדתי והערבתי אותו. אחת הסיבות, יכול להיות, לא כולם, שניסו מאוד
 לגמד את היכולת שלו ואת הסמכות שלו. המשרד שלי ניזון מהדוחים שלו. אני מאד
 הערכתי אותו.

ש. וגם שיתפה אותו פעולה.

- ת. כן. בחרלט.
- ש. מאייזו שנה התחיל המגע בין רב חמרה.
- ת. הרב חמרה בתור ראש הקהילה אני חייבת להתייחס אליו כadam יודע דבר. הוא בעצם שיקם את המגעים עם המוחابرתו! הוא היה הנציג. אני לא יכולה שלא ליחס לו חשיבות.
- ש. גם קודמייך בתפקיד התייחסו אליו באותה צורה?
- ת. אני לא שמעתי מיצחק שושן אפילו שהזכיר את הרב חמרה. אני רוצה שתבין נקודה אחת די חשובה. אני נחתתי לנושא זהה כשייצחק שושן "אכל" אותו שנים. הוא תאלבי, והוא מכיר את כולם בצורה מעולה. אני לא מכירה. לא הייתה חפיפה של חודשים בינוינו, רק חודשים. לשאלתך איך הוא התייחס לר' חמרה אני לא יודעת לענות, אני לא יודעת איך הוא התייחס בכלל לאנשים. לא קיבלתי ממנו אינפורמציה: בואי שושן, שבוי, ואני רוצה למד אותך, כאן יש עניין זהה, ההוא כבה, ההוא שקרן, זה אל תאמיין. לא הייתה לי הכרנה מוקדמת כלל זה. הכל היה מתוך התרשםות שלי. אני חשבתי שזאת קהילה מאוד חריפה, מאוד חרוצה. הם מוכנים לעבוד מאוד קשה כדי להגיע להישגים. אני שוב אומרת, אתה אף פעם לא יכול לתאר לך מה זה חארוטי אל יהוד, השכונה של היהודים. בעיר היה גטו. אני לא הייתי בו, אני לא יודעת איך חיים יהודים בגטו. אבל בסוריה כל תנועה הכו קטנה, המוחابرתי הייתה בתוך הגטו. זה מחדד אצל האנשים את החושים. הם חכמים, הם מאוד פיקחים. הם יודעים איך לצאת מבעיות.
- זה יהיה מעניין לשמעו מך איך אתה רואה באופן כללי את הקהילה הזאת. אני רואה אותם פרט אחרי פרט, אצל המשפחות שאני קשורה אליהם. הם חיו ממש במצבה בסוריה. בעיקר אלה שישבו בمعצר.
- ש. כדי לסגור את העניין,מתי בעצם התחילה ההכרה של מדינת ישראל בעובדה שהרב חמרה יכול להיות המתווך, הנציג של המדינה שם? ידוע לך?
- ת. אייב של העובדה זה לא לעשות שהיא מתווך בין מה למה, מה שעשו עם פולארד, מתווך עם השלטון הפלסטיני? מה מתווך?

شوוש עמיהת

- ש. בין היהודים שחיה שם לבין השלטונות, אם וכאש...
- ת. אסור להכתים אותו Caino איזה גורם ישראלי מנהה אותו.
- ש. אני לא מדבר Caino שהוא סוכן שלנו.
- ת. אפילו לא. בשום אופן.
- ש. אבל בכלל זאת התקיימו אותו מגעים.
- ת. התקיימו אותו מגעים בדיסקרטיות. אף פעם לא הטילו עליו שום תפקיד. אתה עסוק עם ארץ אויב, אסור לך להטיל עליו תפקיד בשום אופן. יכול דבר אחד רק להיות, מתוך זה שאתה שואל אותו שאלות, הוא חושב בינו לבין עצמו אם זה מעניין אותם. אבל להטיל משימה על יהודי שחזר? בשום אופן! הדבר היחיד זה לפגוש אותו כדי למלט אותו ולהוציאו אותו משם. בכלל זה אם בא يوسف קלש ומציע הצעה, איך אני יכולה להענות לו?
- אני לא מכירה את הגורם הזה. מי זה היהודי שם? בשום אופן. אסור.
- ש. אני מאוד מודה לך. העשורת אותי בכמה נושאים.
- ת. אתה תוציא עבודה חיובית.

ראיון שני עם הגבי שוש עמיהת

תאריך : 8.2.1999

- ש. ביקשת להוסיף עוד כמה דברים, בין היתר ביקשת לציין את העבודה שאותה מבקשת, אם יזכיר בעבודות מחקר וכו', שתת עובדת סוכנות.
- ת. אני חוזרת על הבקשה שלי. כל האינפורמציה שאני מוסרת אותה שתהיה תחת הcontrol של הסוכנות. גם כך הכירו אותי. עם כל מי שנפגשתי, כולל ידעו שאני עובדת סוכנות ואני מאוד מבקשת שזה מה שייאמר.
- מה שרציתי להוסיף, ואני לא כל כך זכרת את השנה, אולי זה הייתה ב-1964, נרצחו 4 בנות سورיות בדרך לעלייתן. אני לא זכרת את התאריך בדיקך. 4 בנות יהודיות שיצאו עם מבריה בדרך לבנון, והן נרצחו. מה שאנחנו עשינו, זה עשה בשיתוף פעולה עם משרד החוץ כל שנה, היה מתקיים כנס בפריז כדי להעלות את זיכרן של 4 הבנות האלה שנרצחו. אותו כנס

שוש עמיה

גם כן נוכל כדי להגיד מה מצבם היום של יהודי סוריה. אנחנו מדברים לא על התקופה שבה נתנו ליהודים לצעת, אלא על שנות ה-70. הכנסים התחלו החל משנת 1982-83 ודגנו שתמיד יהיה מישחו שיפורו כנציג הקהילה היהודית בסוריה, אוטנטיק, אמיתי. שיפורו, בלי לראות את פניו, שלא יזהו אותו, והוא יספר על המזקה של היהודי סורי. וזה בעיקר היה העניין של הבנות הרווקות. אז מי שברת באותה תקופה היו בחורים והבנות הייתה למן הרבה בחורים צעירים והיתה מצקה שלא נותרו בסוריה בחורים והבנות הייתה למן המזקה להתחנן, להקים בית. אתה יודע מה זה בשבי המשפחות היהודיות. זה היה בנספרם. וכך נעשו מטעמו הרבה פניות. היה כנס זוזה הופיע בטלוויזיה הזרפתית. העיתונות הייתה "מכסה" את הכנס, והוא מספרים בו על המזקה של יהדות סוריה. זה התקיים כמעט בכל שנה.

העבודה נעשתה בשיתוף פעולה עם משרד החוץ. אפילו המימון היה מטעם משרד החוץ. היהת שנה אחת שהייתה בה בעיה של מימון ואחרי זה נפסקה הפעילות הזאת ומazel לא הייתה. קשה לי לציין תאריכים.

את הקטע הזה חשוב להזכיר, כי זאת הייתה פעילות במסגרת הצלה יהודית סוריה. זה דבר שנעשה בשיתוף פעולה אפילו עם השלטונות הזרים. הם דאגו למתן כיסוי לאירוע.

ש. אני מכיר את זה ממשיכים מהארגון להצלת יהודי ערב, שכחיכ מנחם ידיד היה חבר בו זהה התחיל קודם עם השופט העליון חיים כהן. מזה אני מכיר את זה, אבל זאת הפעם הראשונה שאני שומע מישחו שמספר שהיתה מעורבות של המשרד שבו עבדת ומשרד החוץ. אני רוצה להבין שני דברים. הנציגים האוטנטיים, זאת אומרת אותם עלים מסוריה שהגינו ארצתנו וניתנה להם במה בכיסוי פנים, כדי שלא יזהו את בני המשפחה שלהם גם.

ת. במקור היו בנות. מאוחר והציג הושם על עניין הבנות הרווקות, אז תמיד נשלה איזה בחורה.

ש. שהגיעה ארצתה.

ת. הגיעה ארצתה ונסעה לפראי והופיעה בכנס ודיברה וסיפרה על המצב. היו תמיד כאלה שגמ ישבו בכלל, וניסו לשחרר את היהודים שנמצאים בכלל.

שורש עמיהת

בஸוריה הרבה אנשים באו בטענה למה ליהודים שהגיעו מروسיה עשו כזה רעש לקבל אותם, במיוחד אידה נודל, שרנסקי, אסירי ציון. עשו להם חגיגה גדולה מאד. ולגביו יהודי סוריה, אפלו שהיו כבר הרבה זמן, וכל המשפחה שלהם נמצא כבר בארץ ולא יכולת להם להופיע, האמת שהיה לי קשה לענות להם על הדבר הזה. כמובן, כאילו הם קופחו.

ש. מי העלה בפניך את הטענה הזאת, מי ערך את ההשוואה הזאת?

ת. אותו יהודי עצמו שהיה בכלא והצליח לצאת מסוריה. והוא אמר לי: גם אני אסיר ציון. גם אני ישבתי בכלא. התשובה שלי הייתה שמה שהתרמידו הרוסים לעשות זה שהם יצאו בהפגנות ודיברו, ונפגשו עם אמריקאים. הם דיברו על זה שהם נמצאים במצבה, שהשלטונות לא נתנו להם לצאת. ואתם היהודים הסורים לא יכולים לעשות את זה? למורות שאת התשובה ידעתני, שאין להשוות בין רוסיה לסוריה. אין חיבור, למורות שיכולים לעמוד בשלטונו של אсад יקום מישחו מהקהילה, או ראש הקהילה, ויגיד: רבותי, די העושק הזה! תננו לנו לצאת. או שיגידו: האיש הזה לא עשה כלום. הוא יושב בכלא כבר חמיש שנים. מה הוא עשה? לא עשה כלום. הוא ניסה לצאת כי אתם לא נותנים לו לצאת. אתה לא מתאר לעצמך אם היה נשאר דקה אחת בחיים. היה צריך לשלם הרבה תמים התפרסו והתחננו כדי להביא אוכל לאסירים. היה צריך לשלם הרבה הרבה כסף כדי להכנס לכלא אוכל לאסיר הזה. וכן גם מדינת ישראל, ואני עכשו אומרת את דעתך כאזרח במדינה, לא יכולה לפצות אותן באותה צורה שפיצה את אסירי ציון מروسיה.

אני מספרת את זה כי אלה דברים שדיברו אותי על זה. אני ניסיתי להסביר להם ואני לא יודעת אם הם קיבלו את הטיעון שלי, לדעתי הוא נכון, אבל תמיד הוא יצר הרגשה שהם מופלים.

כשהגיעה אידה נודל, עשו לה קבלת פנים מפוארת, והם כאילו אף אחד לא מזכיר אותם ולא מתייחס למה שהם סבלו.

ש. אולי הייתה מדיניות מכוונת להשתק את העובדה שהם בכלל נמצאים פה.
ת. לא. אני חשבת שהמדיניות הייתה לשמור שלא יתנצלו יהודים שנשארו בסוריה, אפלו אם לא מדובר בבני משפחה.

היה בא יהודי אחד לבקר, אליו סוויד, והוא בסך הכל בא לביקור בארץ. הוא לא רצה להימלט, הוא רצה לחזור להורים שלו. הוא בכה ואמר: מה, אני אשאיר זוג הורים מסכנים וזקינים? וחזר לسورיה, ואיך שהגיע, כבר בשדה התעופה תפסו אותו, כי עלו על זה שהוא בא מישראל. אני לא יודעת איך עלו עליו. אני לא יודעת אם זאת הייתה הלשנה. היו לו כל הנירות שמכוחים שהוא היה באיטליה כל הזמן, ובכל אופן הוא ישב בכלל כמה שנים. נזכרתי שבאמת לא סיפרתי לך ברייאון הקודם על הפעולות הבינלאומית הזאת, שהיוזמה הייתה מהמשרד שלנו. התיאום היה עם משרד החוץ.

אני רוצה להתעכ卜 על העובדה שציינת שבונה מסויימת לא היה תקציב לקיום הכנס הזה ומאותה שנה ואילך כבר לא עסכו בעניין ההסברתי הזה.

אני מסתיגת מדבריך. אולי אני לא מספרת בדיקות הפרטימ. אני יכולה במשפט אחד לומר שהפעולות הזאת הייתה במשך 3 שנים, ובפעם האחרונה נפסקה בכלל הטענה של חוסר מימון. המימון הזה הוא מזער. זה כולל רק אדם אחד שבא ושווה 3 לילות בלבד. כמה זה עולה? אותו נציג אוטנטטי שאמור להגיע. וככה זה נפסק. אני ייחסתי לפעולות הזאת חשיבות גדולה. אני ייחסתי חשיבות גדולה בכלל לכל עצקה שאנו נגייס או להשמיע את העזקה של יהודי سوريا. זהמעט שאתה יכול לעשות. נראה קשה לי היום לדבר על זה, כי בסך הכל נתנו ליהודים לצאת באופן חופשי, ואני מאוד כועסת על אלה שנשארו. יש הרבה משפחות שאנו מכירה אותן, והם נשארו באמות בכלל סייר הבשר. אני מאחלת להם עד 120 אבל השלטון בסוריה זה משחו שאתה לא יכול לבנות עליו כדי להישאר בסוריה ולהרגיש שאתה חופשי. תמיד היה השיקול הזה שאם אנחנו נגנה את ההתקנות של שלטונות سوريا כלפי היהודים שהם יתנו ליהודים עוד יותר. לדבר הזה אין סוף. אם אתה רוצה לפעול אז אתה צריך לסכן גם ולקחן את הריזיקה. צריך לשקל מה באמת עדיף על מה. לדעתך אני חושבת שאדם כדי להגיע לתוכאותך צריך גם להסתכן. אולי אני ככה חונכתי. אל תשכח שיש לי רקו מחרתתי, ואני חושבת שעשייתי דברים בתור חברה במחרתת, שאם תשאל אותי היום אני לא יודעת אם הייתי עושים אותם. אבל זה גיל כזה. קשה לי להגיד למישחו: אז תסתכן. אבל יכול להיות גם התקדמות, יכולות להיות תוכאות טובות.

אתה יודע, היינו מעבירים נשק ולא הייתה ברירה אלא לעבור ליד המשטרת העיראקית. היינו לוחמים איזה שקי צהה ולובשים עבאיות, מחותפות כמו ערביות. באותו תקופה הילכו עם ערביות, לא יודעת היום איך בעיראק, אני מ-49' כאן. הידית נקראה ואני התישבתי על זה כי אין לאסוף את זה, וזה היה פשוט מול המשטרת. יכול להגיד לי – גברת, מה אתה עשו כאן?

ש: תני לי לתאר מה עשית.

ת: נו?

ש: קראת לשוטר שיעזר לבחורה הצערה לקחת את זה?
ת: לא, מה פתאום. שוטרעיראקי זה היה דבר מפחיד. אבל מה שבאמת, הם לא כל כך... נשים.

ש: את חשבת שהיא צריכה לקחת יותר סיכון יותר לצעוק?
ת: אני חשבתי, כל דבר שאתה יכול לעשות אותו באירופה, להשמיע את המצב לדעת הקהל, זה יכול לעזור. אולי זה לא עוזר, יכול להיות גם ש... תוצאות, אבל בתקופה الأخيرة שאנועבדתי אני גיליתי רגשות מטעם הטורים לגבי מה יגידו עליהם.

ש: מה היו הסימנים לעניין זהה?

ת: תעוזב את הסימנים. היו הוכחות שהם גילו רגשות. לעיתים היו אפילו תשובות מהם. נגיד יכול לשאול את השגריר הסורי בפריז... – תגידו, באמת אתם לא מותנים להם לצאת? אז אם הסורי עומד ויגמגם ויגיד – לא נכון, אנחנו מותנים, זה גם כן תשובה, גם יש לה אפקט. זהו.

ש: אמרת שישתוּפַׁ הפעולה נעשה עם משרד החוץ.

ת: כן. כמה פעמים חזרנו על זה.

ש: השאלה היא אם רק בצרפת או שזה גם התפרש לארכזות נוספות?
ת: רק רגע. המפגשים, הכנסים האלה פעם בשנה לזכרון של ארבע הבנות האלה היו מתקיים רק בפריז.

ש: אלן פורר היה שותף להם באיזושהי צורה?

ת: דוקא שיראך היה העיריה בפריז אני חשבתי, והיה שישתוּפַׁ הפעולה גם שלו. זה נעשה במסגרת הפעולות של משרד החוץ שלנו בפריז. זה לא אנחנו.

ש: כן, אבל השאלה שלי אם משרד החוץ فعل רק בפריז או שגם בשוויץ, דנמרק או מקומות אחרים?

ת: לא, הכנסים האלה התקיימו, כמה שאני זוכרת בתקופה שאני מדברת, התקיימו רק בפריז.

ש: עוד שאלה אחרת ביחס לאסירי ציון. אני יודע שהרבה מאד אסירי ציון מסוריה, בזמןם השבעים, השמונים ובתחום גם התשעים, כשהגינו הנה הינה הייתה להם האפשרות להצחרר, להגשים

תביעה באמצעות הביטוח הלאומי וכלי, וכי הרבה מהם קיבלו תעודת של אסיר ציון וקיבלו תמייה מסויימת בהתאם לרמת הנוכחות שלהם.

ת: פיר? העסוק זהה תמיד הטריד אותו. תמיד הטריד אותו לדעת באמת אילו זכויות יש לאסיר ציון. כי זה לא היה העסוק שלי. זה בא ממחלקה אחרת שהתעסוקה בזה. היה מה בחורה אחרת שעבדה גם כן בסוכנות. איך קראו לה?

ש: סימה?

ת: כן. אני הרגשתי כל פעם שנפגשתי אליה שהיא אכן לא נתנו בדיקן זכויות... מישחו אחר. ש: לא נתנו להם?

ת: נכון. איני לא יודעת. להגיד לך שחוור על גבי לבן, אף פעם לא ידעתי מה נתנו לאסיר ציון חמני, סורי או עיראקי. איני לא יודעת.

ש: התחששה הדעת בהאה מכיוונה של סימה?

ת: אתה תפגוש אותה?

ש: איני אשמוד לפגוש אותה.

ת: באמת אני... איני סקרנית לדעת.

ש: השאלה היא אם את התחששה הדעת קיבלה ממנה?

ת: כן. התחששה הדעת קיבלה ממנה.

ש: שאפשר היה לתמוך להם יותר.

ת: לא רוצה להגיד. היא נתנה לי מין תחושה... אבל איני אישית לא יכולתי להתערב בדבר זהה, בטוח לא. לא יכולתי להביע דעה על זה. ממש לא. זה כבר באמת לא היה עניין שלו. אבל איני מקווה שכולם מרצים והסתדרו יפה. איני נורא מקווה.

ש: תודה לך.

ת: אריה וראה, אם אתה שומע מאנשים, זה נראה מעניין, ואתה תרצה לאמת ולהגיד אז אולי להבהיר את התמונה, מה שאתה יכול לומר, איני מוכנה.

ש: כבר יש לי שאלה אליך. את יודעת, הייתה תקופה ממש בשנות התשעים, אולי לפני זה, אמצע שנות השמונים, שהגינו הנה עולים במסווה של טיפול רפואי.

ת: כן.

ש: איך איני אנסח את השאלה שלא תהיה יותר מדי חשופה.

ת: בפניי אתה יכול לחושף הכל, מה קרה לך.

ש: כן, אבל הכל נמצאפה. אתם נעזרתם בהם לצרכים נוספים והיה חשש שהוא העובה בהם הגיעו ארצה ונדערתם בהם למתחמים נוספים, כמו למשל גופות החיילים הנודרים, שאני בטוח שנעזרתם בהם לצרכים האלה, השאלה היא האם נעזרתם באנשים האלה גם לצרכי הגעה של עולים ארץ? עד לפני השחרור המסייב של 92', האם פעלום בקרוב הקהילה להביא עוד יהודים. זו השאלה בעצם.

ת: הפעולות הزادות של הסוכנות היוו בסך הכל שם בא איש והוא בא ארצה, יש לו כוננה.
הכוונה של היא להימלט מسورיה. בראש ובראשונה.

ש: חלק מהם הגיע לקבל טיפול רפואי.

ת: היו כאלה שקיבלו טיפול רפואי, אבל הם רצו מאד להגיע אליהם ועובדה שהגיעו אליהם
והביעו את רצונם למלט את המשפחה שלהם, בודאי. כשמגיע יהודי גם מאד חשוב לנו לדעת
כל מה שקרה שם בקניה. זה גם כן מצוי לחקירה, כמובן. ובאמת בנושא זהה של הגופות
יניסנו לדלות מידע כמה שיוצר מרבית האנשים. אפילו אם הם לא באו הארץ אלא הגיעו
לאירופה, היה חשוב לנו מאד, בודאי. לרוב אנשים שהגיעו לאן רפואי, אני יכולה לזכור
אותם אחד אחד, כמעט כולם הגיעו את הרצון שלהם למלט את המשפחה. לא הייתה
אפשרות למלט את כולם. זה היה מלא גם במבנה של המשפחה, ביכולת לתמוך.

ש: השאלה שנגזרת ממה ששאלתי אותך קודם היא האם הם הביעו חשש לשתקף פעללה עם
המוסדות בארץ?

ת: אני לא הרגשתי אישית אף פעם שנתקלתי במשהו ששאלתי אותו שאלה והוא נרתע
מלענות לי. לא. האמת, אני לפני שהגעתי היהת מדיביות זאת שאחננו לא נשאל כדי לא
להחשיך אותנו בשובם. אבל אני נהגת אחרת. אני מודה. אני נהגת אחרת כי אני חשבתי
שהגיעו מקורות שהיה לי חשוב מאד להפיק מהם מקסימום תועלת. אנחנו דאגנו שיחזרו
שייה הצלחן, שבאמת לא יהיה להם שם ...

ש: חוץ מאותו אחד שחוור לשם עם הטאבו של הדירה שהוא קנה ואז תפסו אותו שם.
ת: מי זה?

ש: לא זכר את השם אבל היה אחד שבטיישות השאיר את הטאבו של אותה דירה שהוא
קנה בארץ והגיע לשם וכמוון תפסו את המסר.

ת: באיזו שנה זה קרה?

ש: בסביבות שנות השמונים עד כמה שאני זכר. יש לי את העדויות הזאת.

ת: יש לך את השם שלו?

ש: כן, אבל זה באחת הקילוטות.

ת: באמת מעניין אותו. לא שאני יודעת.

ש: זה נעשה באופן פרטי, הוא עשה את הפעולה הזאת באופן פרטי.

ת: מעניין. תגיד לי את שמו ...

ש: כן, כשאני אזכיר. אז הרבה תודה שוב.